

Kontrola podatkowa w firmie, czyli jak nie dać się zaskoczyć

Prawnik radzi Odpowiada radca prawny Maciej Kucharski, specjalizujący się w zagadnieniach prawa podatkowego, partner w Kancelarii Radców Prawnych Hałoń & Kucharski sp. p.

Kto może prowadzić kontrolę podatkową?

- Na wstępie pozwolę sobie na uwagę natury ogólnej - kontrolę szeroko rozumianej prawidłowości rozliczeń podatkowych przeprowadzają organy podatkowe oraz urzędy kontroli skarbowej. Kontrola prowadzona przez inspektorów kontroli skarbowej dotyczy może szerszego kręgu podmiotów, a jej przebieg cechują pewne odmienności w stosunku do kontroli prowadzonej przez organy podatkowe. Dziś, z uwagi na szeroki zakres jej występowania w praktyce, zajmiemy się kontrolą podatkową przeprowadzaną w oparciu o przepisy ordynacji podatkowej przez organy podatkowe. Taką kontrolę przeprowadzić może naczelnik urzędu skarbowego - w odniesieniu do podatków PIT, CIT, VAT, PCC, podatku od spadków i darowizn, naczelnik urzędu celnego - w odniesieniu do podatku VAT, podatku akcyzowego i podatku od gier, wójt, burmistrz (lub prezydent miasta) - w odniesieniu do podatku od nieruchomości. W praktyce czynności kontrolne na podstawie imiennego upoważnienia udzielonego przez te organy wykonują pracownicy poszczególnych urzędów (ale nie mogą ich już wykonać np. osoby świadczące pracę na podstawie umowy zlecenia lub innej umowy cywilnoprawnej).

Czy kontrola podatkowa w firmie może się rozpocząć w dowolnym momencie, bez uprzedzenia o tym podmiotu kontrolowanego?

- Zarówno wszczęcie kontroli podatkowej, jak i następnie jej przebieg, poddane zostały ścisłym regulacjom i nie mogą odbywać się z ich pominięciem.

FOT. MATERIAŁ PRASOWY

I tak kontrola podatkowa, przeprowadzana w oparciu o przepisy ordynacji podatkowej, jakkolwiek wszczynana jest z urzędu, to wymaga zawiadomienia kontrolowanego o zamiarze wszczęcia, choć należy przyznać, że zasada ta doznaje szeregu nie do końca precyzyjnych wyjątków. Zawiadomienie takie nie będzie już np. konieczne, jeżeli kontrola dotyczy zasadności zwrotu różnicy podatku lub zwrotu podatku naliczonego w rozumieniu przepisów o VAT, choć nie jest już jednoznaczne, czy zwolnienie to dotyczy kontroli wszczynanych przed dokonaniem zwrotu na rachunek podatkowy kontrolowanego. Podobnie nie zawiadamia się o zamiarze wszczęcia kontroli, gdy żąda tego organ prowadzący postępowanie przygotowawcze o przestępstwo lub gdy dotyczy ona opodatkowania przychodów ze źródeł nieujawnionych. Organ kontrolujący nie zawiadamia także o zamiarze wszczęcia kontroli podatkowej dotyczącej niezgłoszonej do opodatkowania działalności gospodarczej. O kontroli nie uprzedza się także tych, którzy mają na koncie uprzednie prawomocne skazanie

za przestępstwa skarbowe, przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu, przestępstwa z ustawy o rachunkowości lub wykroczenia polegające na utrudnianiu kontroli. Także brak miejsca zamieszkania lub adresu siedziby kontrolowanego uzasadniają podjęcie kontroli podatkowej wyłącznie w oparciu o legitymację służbową oraz doręczenie kontrolowanemu upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.

W jaki sposób powinno nastąpić zawiadomienie kontrolowanego o zamiarze wszczęcia kontroli przez organ podatkowy?

- Co do zasady taką wiedzę kontrolowany powinien uzyskać z zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli - dokumentu mającego ściśle sformalizowany charakter, opisany szczegółowo przepisami. Warto pamiętać, iż zakres kontroli wskazany w zawiadomieniu o zamiarze jej wszczęcia wyznacza ściśle zakres kontroli określony w późniejszym upoważnieniu do przeprowadzenia kontroli, czyli kontrola nie może wykraczać poza zakres wskazany w zawiadomieniu. A jeśli miałyby wykroczyć, to wymaga odrębnego zawiadomienia.

Czy zatem dopuszczalne jest w ogóle rozszerzenie zakresu kontroli podatkowej w trakcie jej trwania bez konieczności doręczenia kontrolowanemu zawiadomienia?

- Jedynie w sytuacji rozszerzenia zakresu kontroli na inne okresy na skutek nieprawidłowości stwierdzonych już w toku czynności kontrolnych dopuszczalne jest przeprowadzenie czynności kontrolnych wyłącznie w oparciu o legitymację służbową kontrolujące-

go oraz upoważnienie. Należy jednak pamiętać, że reguła ta dotyczy jedynie upoważnienia do rozszerzenia okresu objętego kontrolą (np. gdy stwierdzone zostały nieprawidłowości w zakresie rzetelności określania podatku dochodowego za 2010 r., można kontrolę rozszerzyć np. na rok 2009), ale już nie na kontrolę prawidłowości rozliczenia innych podatków, nieobjętych zawiadomieniem o zamiarze wszczęcia kontroli.

W jaki sposób kontrolowany podmiot może się bronić, uznając kontrolę za wszczętą z naruszeniem powyższych wymogów?

- W przypadku naruszenia wymogu zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli, jak również w przypadku wszczęcia kontroli przed upływem 7 dni od doręczenia tego zawiadomienia lub też po upływie 30 dni od jego doręczenia - kontrolowanemu przedsiębiorcy służy prawo wniesienia sprzeciwu. Uzasadniony sprzeciw wnosi się na piśmie do organu podejmującego kontrolę w terminie 3 dni roboczych od jej wszczęcia. Wniesienie sprzeciwu powoduje wstrzymanie czynności kontrolnych do czasu jego rozpatrzenia. Jeśli organ podatkowy podzieli stanowisko podatnika - może odstąpić od czynności kontrolnych, w przeciwnym wypadku - wyda postanowienie o ich kontynuowaniu.

Co oznacza pojęcie „kontrola na legitymację”?

- Pojęcie to oznacza nadzwyczajny tryb kontroli, czyli kontrolę przeprowadzaną wyłącznie po okazaniu przez kontrolującego legitymacji służbowej, ale bez uzyskania

formalnego upoważnienia. Z uwagi na wyjątkowość tego trybu obejmować on może jedynie sytuacje, w których czynności kontrolne są niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia. Pamiętać jednak należy, iż nawet możliwość wszczęcia postępowania w tym trybie nie oznacza bynajmniej całkowitego braku obowiązku doręczenia kontrolowanemu upoważnienia do przeprowadzenia kontroli - takie upoważnienie powinien on (lub osoba mająca prawo do reprezentacji kontrolowanego) otrzymać bez zbędnej zwłoki, ale nie później niż w terminie 3 dni od dnia wszczęcia kontroli.

Gdzie może odbyć się kontrola podatkowa?

- Czynności kontrolne prowadzone są w siedzibie kontrolowanego, w innym miejscu przechowywania dokumentacji oraz w miejscach związanych z prowadzoną przez niego działalnością i w godzinach jej prowadzenia, zawsze jednak, nawet, jeśli kontrolowany skróciłby czas prowadzenia działalności - kontrola może być prowadzona przez 8 godzin dziennie. Jeśli kontrolowany prowadzi lub przechowuje księgi podatkowe poza swoją siedzibą, na żądanie kontrolującego zobowiązany jest zapewnić dostęp do ksiąg w swojej siedzibie albo w miejscu ich prowadzenia lub przechowywania, jeżeli udostępnienie ich w siedzibie może w znacznym stopniu utrudnić prowadzenie przez kontrolowanego bieżącej działalności. Zasady te stosuje się również w przypadku, gdy kontrolowany prowadzi działalność w lokalu

mieszkalnym. Należy także pamiętać, że zarówno cała kontrola jak i poszczególne czynności mogą być przeprowadzane również w siedzibie organu podatkowego, jakkolwiek dopiero po spełnieniu dwóch przesłanek, a mianowicie, gdy może to usprawnić prowadzenie kontroli lub kontrolowany zrezygnował z uczestniczenia w czynnościach kontrolnych. Oznacza to, iż przeprowadzenie np. dowodu przesłuchania świadków lub opinii biegłych mogą odbyć się w siedzibie organu podatkowego dopiero po wyrażeniu na to zgody przez kontrolowanego.

Czy wszczęcie kontroli może zostać przesunięte na późniejszy termin?

- Jeśli dojdzie do skutecznego doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli podatkowej może ona być wszczęta nie wcześniej niż po upływie 7 dni, ale nie później niż po upływie 30 dni liczonych od dnia doręczenia kontrolowanemu tego zawiadomienia. Jeśli z jakichkolwiek przyczyn termin ten nie zostanie dochowany, wówczas wszczęcie kontroli wymagać będzie ponownego zawiadomienia kontrolowanego. Wszczęcie kontroli przed upływem 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia wymaga natomiast zgody kontrolowanego.

Za tydzień
W kolejnym artykule poświęconym tematyce kontroli podatkowej, omówimy kontrowersje wokół zagadnienia czasu trwania i ilości jednoczesnych kontroli u przedsiębiorcy

Lektura z szuflady biurka

Zmieniło się podejście do zarządzania pracownikami

Kiedys jednoosobowe działy kadr - nawet w średniej wielkości firmie - z pomocą „dyrekcyj” dawały sobie radę. Dziś dla rozwiązywania problemów prezentowanych w wydanej przez Difin książce „Współczesne tendencje w zarządzaniu zasobami ludzkimi” funkcjonuje cały dział. Jeśli nie kilka.

Dobrze więc, że problemom tym poświęca się wiele czasu już na uczelniach ekonomicznych, a książka pod redakcją

naukową Małgorzaty Tyrańskiej z pewnością ułatwi studentom opanowanie niełatwych zagadnień.

Celem podręcznika jest przybliżenie współczesnych problemów w zarządzaniu zasobami ludzkimi, występujących w przedsiębiorstwach, jak i instytucjach sektora publicznego. W poszczególnych rozdziałach w klarowny sposób przedstawiono strategiczne podejście do zarządzania zasobami ludzkimi, które staje się

koniecznością współczesnych organizacji, gwarantującą ich efektywne funkcjonowanie i dynamiczny rozwój.

Cenne jest to, że w każdym rozdziale zainteresowani znajdują krótkie egzemplifikacje podjętych tematów w postaci syntetycznego opisu przypadków. To pozwala na zaakcentowanie istoty omawianych problemów, pojawiających się we współczesnym zarządzaniu zasobami ludzkimi. Pozwala też na uporządkowaną reflek-

sję nad przydatnością rozwiązań przyjętych w firmie, w której pracujemy lub której jesteśmy obserwatorami. Na przykład, wybierając model polityki personalnej łatwo będzie nam ocenić, czy pozostać przy wersji tradycyjnej, gdzie dla ludzi jest mniej ważne to, co robią, niż to, ile zarabiają. Czy też wybrać „model stosunków współdziałania”, gdzie ludzie chcą się czuć użyteczni i ważni. A może „model zasobów ludzkich”, gdzie pracownicy rzeczywiście

chcą się przyczyniać do realizacji wspólnych celów. Trzeba jednak brać pod uwagę, że wybór którejś formy pociąga za sobą inne zmiany - zasad postępowania i oczekiwań.

Na końcu każdego rozdziału zamieszczone zostały pytania kontrolne (niekoniecznie tylko do studentów...), pozwalające we własnym zakresie sprawdzić poziom przyswojonej wiedzy oraz przeanalizować umiejętności. (N)